Alaattin AKTAŞ I ala.aktas@gmail.com

PROJEKSİYON

PARAYI NASIL DEĞERLENDİRMELİ?

İster işadamı olun, ister bankacı, ister ekonomi alanında yazı yazan bir gazeteci... Neredeyse hemen herkes sizi ekonomide her şeyi bilen, her konuda fikir yürütebilecek biri gibi görüyor. Tabii ki en çok sorulan soru da tasarrufları nasıl değerlendirmek gerektiği oluyor. Aslında soru soranların çoğu kararını vermiş, hatta kendine bir yol çizmiş de bir anlamda yaptığının teyit edilmesini bekliyor.

Geçenlerde aldığım bir elektronik posta bu konu üstünde uzun uzadıya düşünmemi sağladı. Üstelik aldığım postada somut bir konudan söz ediliyordu, yani tercih yapılmıştı ama bunun iyi bir yöntem olup olmadığı soruluyordu. Bir okurum, üniversite mezunu olduğunu ancak ne kadar izlerse izlesin finans ve bankacılık konularını kavramakta zaman zaman güçlük çektiğini belirterek birkaç sorusu olduğunu ifade ediyordu. Önce yaptığını özetlemiş, sonra da sorusunu yöneltmişti bu okurum:

"Sizce gayrimenkul yatırımı mı, yoksa vadeli TL yatırımı mı kısa ve uzun vadede avantajlıdır. Biz 300 bin lira değerinde ve ayda bin lira kira getiren dairemizi sattık. Şimdi o parayla aylık 3 bin lira net faiz elde ediyoruz. Şöyle düşündük; kiracıyla uğraşmayız, dört yıl sonra para 400 bin lira olacak. Daire fiyatı da dört yıl sonra 400, hadi 450 bin oldu diyelim. Bu yol, yani daireyi satıp faiz kazancı elde etmek daha mı doğru sizce?"

Durumu kısaca bu şekilde özetlemişti okurumuz ve sonrasına ilişkin kaygısını da şu soruyla dile getirmişti:

"Tabii bu durumda mevduat faiz oranları bu düzeyden aşağı düşer mi, düşmez mi, bu bilinebilir mi acaba?"

Okurum çok basit gibi görünen bir uzmanlık sorusu soruyordu aslında. Hem de iç içe geçmiş birden fazla soru. Özetle şu yanıtı verdim:

Elbette yılda 12 bin lira kira getirisine karşılık 36 bin lira faiz elde etmek çok daha avantajlı.

Ne var ki dört yıl sonra konutun fiyatı 400-450 bin lira mı olacak, yoksa daha yukarı mı çıkacak, kestirmek zor. Ama çok daha düşük bir fiyat oluşması da söz konusu. Konut fiyatı konusunda arz-talep durumunu izlemeniz gerekir. Önümüzdeki en az birkaç yılda konut fiyatlarının, istisnai yerler ve özellikteki konutlar hariç, hızlı bir artış göstermesi beklenmiyor.

TÜİK'in konut satışlarına ilişkin verilerine göz atarsanız konut fiyatlarının nasıl seyredebileceğine ilişkin fikir sahibi olabilirsiniz.

Ancak şöyle bir durum da söz konusu. Belli bir süre sonra oturmak kaydıyla konut alacaksanız, belki elinizdeki o parayı bugünden, yani fiyatlar görece düşükken konuta bağlamak da iyi bir seçenek olabilir.

Mevduat faiz oranlarının aşağı düşmesi ise pek söz konusu olmayacak gibi. Hükümetin ekonomik tercihlerini iyi izlemekte yarar var. Hükümet seçimlere kadar piyasayı canlı tutacak ekonomi politikaları uygulayacak ve bu da paraya olan ihtiyacı artıracaktır. Paraya ihtiyacın artması da faizin yüksek seyretmesi demektir.

Seçenek de çok, bilinmeyen de...

Girişte de belirttiğimiz gibi şu dönemde en sık karşılaşılan soru şu: "2018'de ekonomi nasıl seyreder? Tasarrufu nasıl değerlendirmek gerekir?" Elinde üç kuruş parası olanların yana döne yanıt aradıkları soru budur. Kolay mı yanıt vermek...

TL cinsi tasarruf mu tercih edilmelidir, yoksa döviz cinsi tasarruf mu?

TL tercih edilecekse mevduat faizi mi iyidir, tahvil bono gibi araçlar mı, hisse senedi mi, altın mı?

Döviz tercih edildiğinde dolar mı, euro mu? Ya da bu dövizler yastık altında mı saklanmalı, yoksa bankaya mı yatırılmalı?

Fiyatlar ucuz bulunuyorsa gayrimenkul mü alınmalı? Tercih gayrimenkulse konut mu, arsa mı? Ya da okurumun yaptığı gibi konut fiyatlarının artmayacağı görüşünden hareketle eldeki konut satılarak faiz geliri mi tercih edilmeli?

Faizin yönü

Finansal tasarruf araçları içinde Türk Lirası ve döviz neredeyse eşit paya sahip. Her ne kadar mevduat açısından bakıldığında TL daha fazla pay alıyorsa da biliniyor ki bankacılık sistemi dışında da önemli tutarda bir döviz tasarrufu var. Dolayısıyla TL ve dövizi birbirine eşit saymak pek yanlış olmasa gerek.

Peki 2018'de hangi tasarruf aracından ne kadar getiri beklenebilir?

Bu sorunun basit ve somut bir yanıtı yok ve olamaz da elbette. Ama tahmin yürütmek pekala mümkün...

Siyasetçiler bir taraftan sürekli olarak faizin düşmesi gerektiğini dile getiriyor, ama diğer taraftan da yine sürekli piyasaya para pompalayacak uygulamalara imza atıyorlar.

Şu durumda ne olacağı belli. 2018 yılında da para değerli olacak.

Buradaki değerlilik kavramıyla dövize karşı bir değerlilik kastediliyor değil elbette, o ayrı bir konu.

TL görece az olacak, bankalar TL peşinde koşacak, mevduatı artırmaya uğraşacak ve bu yüzden olabildiğince yüksek faiz uygulanmaya devam edilecek. Yani mevduat faizi şimdiki düzeyin altına öyle kolay kolay inmeyecek.

Ya döviz?

Türk halkı için en önemli ekonomik gösterge döviz kurudur. Mevduat faizi ikinci planda kalır. Peki acaba bu yıl döviz kuru nasıl seyredecektir?

2018 yılındaki fiyat artışı için yüzde 9-10 dolayında bir tahminde bulunmak pek yanlış olmasa gerek. Elbette daha bir yıl var ve gerçekleşmeyi etkileyecek bir dizi gelişme yaşanması söz konusu. Ama yüzde 9-10 dolayında bir oran söz konusu olursa, normal koşullarda döviz kurunu da bu oranda artırmak makul bir yaklaşım olacak.

2017 yılını dolarda 3.81 düzeyinden kapattık, yıl ortalaması da 3.65 oldu. Yüzde 9-10'luk enflasyonu dikkate alırsak ve aynı düzeyde bir kur artışı olacağını varsayarsak 4.20 dolayında bir yıl sonu kuru tahmin edebiliriz.

Dolar kuru, şimdiki hesaplamalara göre bu yıl sonunda 4.20-4.25 dolayında oluşacaktır. Ama bu demek değil ki yıl içinde 4.25'in üstü görülmez. Kur, muhtemeldir ki 2018'de de dalgalanacak, ama yıl sonundaki artış enflasyonun çok çok üstüne çıkmayacaktır.

Gayrimenkul fiyatları

Herhangi bir mal ve hizmetin fiyatını elbette o mal ve hizmetin üretim maliyeti ve kar marjı belirler. Ama maliyet ve kar marjının üstüne çıkabilen bir belirleyici daha vardır: Arz ve talep...

Gayrimenkul fiyatları arz ve talep dengesizliğinin baskısı altında seyretmektedir ve 2018'de de çok fazla değişiklik olacağı sanılmamaktadır.

Belli özellikte ve belli yerlerde bulunan konutları almak için acele edilebilir. Ama sıradan sayılabilecek konutlar için bir süre beklemek daha karlı olabilir.

ENFLASYON:

Enflasyonda 2017 yılında yüzde 6.5 hedefi ile başladığımız yolculuğu yüzde 11.92 ile noktaladık.

Böylece yüzde 6.5'lik başlangıç hedefi 5.42 puan aşıldı. Yüzde ile ifade edilen bir değerdeki sapmayı oransal olarak vermek pek doğru sayılmazsa da hedef-gerçekleşme farkını daha iyi görebilmek için bu kuralı bir kenara koyarak söyleyelim; enflasyon hedefi ile gerçekleşme arasında yüzde 83'lük bir sapma olmuş.

TÜİK, tüketici fiyatları endeksini 2003 yılını baz alarak hesaplıyor. Yani 2004'ten bu yana olan dönemin yıllık oranlarına sahibiz. 2004'ten 2017'ye... Tam 14 yıl geçmiş. Ve bu 14 yılda, yıl sonu itibarıyla en yüksek fiyat artışı geçen yıl gerçekleşmiş.

Bir başka ifadeyle yıllık enflasyonda yıl sonu gerçekleşmesi anlamında rekor kırmış durumdayız. Daha önce en yüksek gerçekleşme yüzde 10.45 ile 2011 yılında oluşmuştu. Yüzde 10'un üstüne çıkılan bir başka yıl da yüzde 10.06 ile 2008. Zaten çift haneli gerçekleşme olan başka yıl yok.

2018'e iyi başlayacağız

Geçen yılın ocak ayının tipik bir özelliği vardı. Bir kere Türk Lirası çok hızlı değer yitirmişti. Hatırlatmakta yarar var, ocak ayında dolar TL'ye karşı yüzde 9, euro yüzde 11 değer kazandı. Yılbaşında yapılan vergi ayarlamalarına bir de döviz kurunun getirdiği zamlar binince geçen yıl ocak ayında, ocak ayları için rekor düzeyde bir fiyat artışı oldu. TÜFE, Ocak 2017'de 2.46 oranında arttı.

Bu yıl ocak ayı artışında normale, yani yüzde 1'in biraz üstünde bir artışa dönülmesi bekleniyor. Geçen yılın aralık ayı sonunda yüzde 11.92 olan yıllık fiyat artışı da işte bu sayede ocak ayı sonunda hızlı bir gerilemeyle bir puandan fazla düşüş gösterebilir.

Hep yaptığımız geçmiş yıl eğilimlerine dayalı varsayım, bu yılın ilk dört ayındaki yıllık oranın gerileme eğilimi içinde olacağını ve nisanda yeniden tek hanenin görülebileceğini gösteriyor.

Nisan ve mayıs aylarında yıllık TÜFE'nin yüzde 10'un çok az da olsa altında kalacağını hesaplıyoruz.

Haziran ve temmuzda biraz yükselme, ardından yeniden düşüş bekleniyor. 2017 yılı verilerinin belli olmasından sonra yapılan hesaplama, aralık ayında ise yüzde 9'un altına inecek bir TÜFE'ye işaret ediyor.

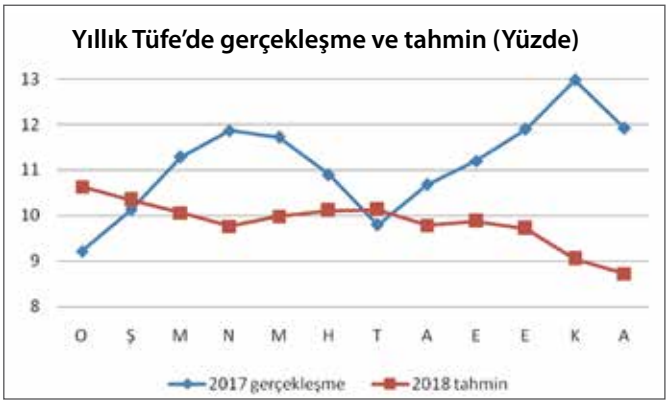
Yüzde 9 büyük başarı olur

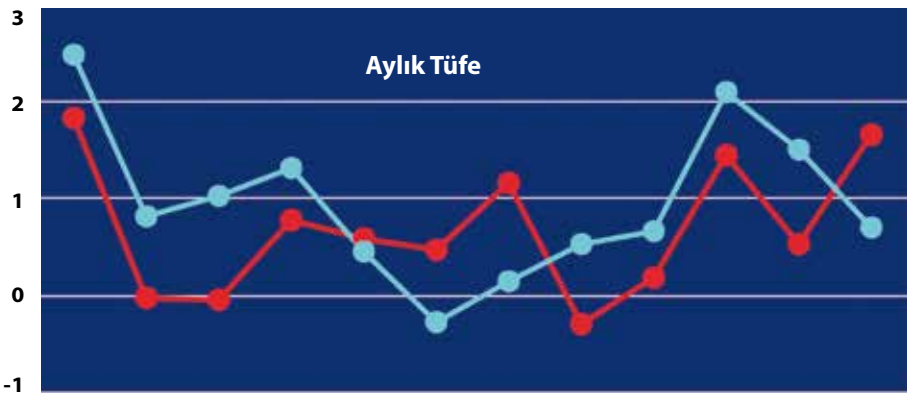
Eğer 2018'i yüzde 9'a yakın bir oranda kapatırsak bu iki yönlü bir başarı olur.

Bir kere yüzde 9, öngörülene çok yakın bir gerçekleşme olacak demektir. 2018-2020 dönemi orta vadeli programında bu yıl için öngörülen TÜFE'yi hatırlayalım; yüzde 7. Dolayısıyla geçen yıl yüzde 6.5 öngörüp yüzde 11.92 gerçekleşme sağladığımız, yani öngörüleni yüzde 83 aştığımız dikkate alınırsa 7 yerine 9'luk bir gerçekleşme büyük başarıdır.

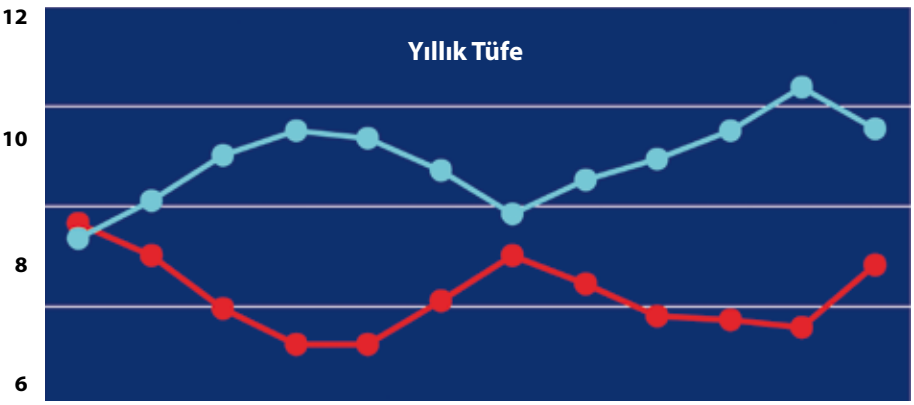
Geçmiş yıllar gerçekleşmelerine dayalı hesaplamalar yüzde 9'un bile altında kalacak bir yıllık orana işaret ediyorsa da, oranın bu düzeyde kalmasını zora sokacak bir dizi etken mevcut.

Bunlar neler mi; döviz kuru ve ara mal fiyatlarından gelecek baskı, siyasette neler olabileceğinin kestirilememesi ve siyasi tercihlerin neden olabileceği artışlar ve tabii ki dış etkenler...

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kas.	Ara.
2016	1,82	-0,02	-0,04	0,78	0,58	0,47	1,16	-0,29	0,18	1,44	0,52	1,64
2017	2,46	0,81	1,02	1,31	0,45	-0,27	0,15	0,52	0,65	2,08	1,49	0,69

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kas.	Ara.
2016	9,58	8,78	7,46	6,57	6,58	7,64	8,79	8,05	7,28	7,16	7,00	8,53
2017	9,22	10,13	11,29	11,87	11,72	10,90	9,79	10,68	11,20	11,90	12,98	11,92

Bir bakışta üç yılın ekonomik göstergeleri

		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TÜFE (Aylık) (% değ.)	2015	1,10	0,71	1,19	1,63	0,56	-0,51	0,09	0,40	0,89	1,55	0,67	0,21
	2016	1,82	-0,02	-0,04	0,78	0,58	0,47	1,16	-0,29	0,18	1,44	0,52	1,64
	2017	2,46	0,81	1,02	1,31	0,45	-0,27	0,15	0,52	0,65	2,08	1,49	0,69
Yİ-ÜFE (Aylık) (% değ.)	2015	0,33	1,20	1,05	1,43	1,11	0,25	-0,32	0,98	1,53	-0,20	-1,42	-0,33
	2016	0,55	-0,20	0,40	0,52	1,48	0,41	0,21	0,08	0,29	0,84	2,00	2,98
	2017	3,98	1,26	1,04	0,76	0,52	0,07	0,72	0,85	0,24	1,71	2,02	1,37
İhracat (Aylık) (milyon $)	2015	12.302	12.232	12.520	13.349	11.080	11.950	11.129	11.022	11.582	13.240	11.682	11.751
	2016	9.546	12.366	12.758	11.950	12.099	12.864	9.850	11.831	10.902	12.796	12.787	12.781
	2017	11.249	12.091	14.474	12.861	13.585	13.128	12.615	13.254	11.815	13.924	14.217	
İthalat (Aylık) (milyon $)	2015	16.646	16.941	18.726	18.373	17.869	18.199	18.225	15.969	15.403	16.918	15.973	17.992
	2016	13.453	15.578	17.766	16.188	17.197	19.476	14.695	16.614	15.298	17.009	16.935	18.410
	2017	15.592	15.826	19.018	17.788	20.923	19.177	21.490	19.161	19.977	21.215	20.537	
Cari denge (milyon $)	2015	-2.453	-3.343	-4.776	-3.873	-4.242	-3.212	-3.133	284	206	-321	-2.203	-5.052
	2016	-2.227	-1.994	-3.752	-3.109	-3.150	-4.999	-2.467	-1.440	-1.625	-1.636	-2.253	-4.359
	2017	-2.586	-2.478	-3.009	-3.751	-5.382	-3.830	-4.833	-1.030	-4.557	-3.737	-4.200	
İç borç stoku (milyar ₺)	2015	416,9	421,2	423,2	428,5	429,4	430,2	434,4	435,0	438,2	438,2	439,5	440,1
	2016	443,1	444,1	448,2	449,4	452,3	453,3	455,3	458,4	463,1	465,0	468,2	468,6
	2017	473,5	478,6	483,3	486,9	490,2	495,3	504,6	513,3	523,5	530,5	534,5	
Sabit faizli iç borçlanmanın ortalama maliyeti (%)	2015	7,83	8,06	8,20	9,70	9,64	9,85	9,63	10,47	11,33	10,84	10,26	10,93
	2016	11,14	10,95	10,13	9,56	9,63	9,32	9,11	9,73	9,25	9,66	10,66	11,42
	2017	11,33	11,10	11,42	10,92	11,23	10,79	11,00	11,03	11,10	11,96	13,22	13,02
Bütçe geliri (Aylık) (milyon ₺)	2015	40.109	40.153	32.918	42.971	41.752	39.561	40.103	42.784	33.837	43.797	43.807	40.987
	2016	46.720	44.724	40.269	49.706	49.515	44.067	42.543	50.865	36.076	43.365	60.732	45.557
	2017	58.778	46.898	39.059	53.042	57.486	43.937	52.466	56.987	47.955	52.834	65.155	55.752
Bütçe gideri (Aylık) (milyon ₺)	2015	36.342	42.511	39.761	41.597	40.113	36.338	45.506	37.546	47.937	36.562	43.009	59.083
	2016	42.521	42.308	46.838	44.348	45.853	51.983	42.414	47.273	52.982	43.469	50.712	73.369
	2017	47.347	53.739	58.571	56.000	51.100	57.678	51.540	57.861	54.384	56.182	56.677	76.642
Reel kur end. (TÜFE'ye göre) (2003=100)	2015	107,98	105,18	103,67	102,17	100,59	98,13	99,41	94,97	90,90	94,08	98,97	97,94
	2016	98,78	100,08	101,18	102,08	99,38	100,50	101,13	99,81	99,96	98,49	95,22	92,13
	2017	87,61	88,88	89,58	90,52	91,75	91,66	89,45	89,57	90,27	87,96	84,06	84,70
Aylık Ort. $ (₺)	2015	2,3283	2,4552	2,5838	2,6481	2,6461	2,7019	2,6946	2,8456	3,0027	2,9296	2,8713	2,9172
	2016	3,0070	2,9407	2,8917	2,8347	2,9266	2,9170	2,9576	2,9629	2,9601	3,0679	3,2675	3,4889
	2017	3,7349	3,6724	3,6659	3,6538	3,5639	3,5190	3,5599	3,5125	3,4680	3,6623	3,8791	3,8477
Aylık Ort.Euro (₺)	2015	2,7162	2,7899	2,8047	2,8534	2,9551	3,0289	2,9710	3,1672	3,3749	3,2986	3,0894	3,1697
	2016	3,2669	3,2628	3,2063	3,2134	3,3147	3,2774	3,2710	3,3207	3,3165	3,3866	3,5344	3,6813
	2017	3,9655	3,9110	3,9158	3,9101	3,9324	3,9487	4,0914	4,1436	4,1377	4,3083	4,5496	4,5525
Mevduat (Milyar ₺)	2015	607,8	621,4	622,4	628,6	615,3	627,3	646,6	628,7	625,0	633,1	649,3	665,1
	2016	670,3	681,1	678,2	679,3	710,9	715,3	733,3	744,7	759,1	773,5	779,2	786,7
	2017	793,5	766,3	783,1	787,3	816,6	819,2	836,3	834,8	852,7	892,2	879,7	886,3
DTH (Milyar $)	2015	128,9	131,5	133,6	133,4	144,0	148,9	144,3	146,3	146,1	149,8	147,1	145,6
	2016	140,1	144,8	151,4	154,0	146,8	149,5	138,6	142,4	137,9	135,8	135,9	137,4
	2017	134,9	140,7	144,3	151,2	152,6	153,9	151,3	155,6	154,6	149,7	150,5	154,2
Kredi (Milyar ₺)	2015	1.081,2	1.108,6	1.132,3	1.157,3	1.174,6	1.196,4	1.230,7	1.247,7	1.262,8	1.260,5	1.259,5	1.267,3
	2016	1.282,4	1.294,1	1.286,9	1.298,2	1.327,9	1.331,9	1.354,8	1.360,5	1.378,1	1.392,7	1.442,1	1.458,3
	2017	1.525,1	1.497,4	1.550,3	1.576,6	1.606,4	1.622,6	1.633,4	1.644,7	1.669,9	1.709,8	1.749,0	1.751,2
Tük.kredileri (Milyar ₺)	2015	270,7	273,4	277,9	279,8	282,3	284,8	286,8	288,8	288,8	288,2	288,2	289,8
	2016	290,4	291,5	293,1	295,6	297,6	300,1	300,7	302,3	306,2	310,9	315,9	322,6
	2017	324,9	328,8	336,1	341,4	345,7	351,1	356,7	362,7	368,2	371,4	376,3	380,7
Kredi kartları (Milyar ₺)	2015	84,2	83,2	83,2	83,9	86,2	86,5	88,9	89,0	91,0	90,5	89,8	90,8
	2016	91,4	91,4	91,2	93,5	94,0	95,1	95,5	97,0	99,2	98,3	98,4	100,2
	2017	99,7	100,3	101,6	100,6	101,8	103,7	105,1	110,0	109,5	108,9	112,1	112,6
San.ür.ende.değ. (%) (Arındırılmamış endekse göre)	2015	-2,2	0,8	4,8	3,8	0,3	6,7	1,3	8,2	-7,9	14,7	3,7	4,5
	2016	3,6	8,7	4,7	0,7	7,2	1,2	-8,4	2,8	-4,1	0,3	4,7	1,3
	2017	4,2	-1,7	2,5	6,0	4,1	-3,6	25,6	3,9	13,4	9,0	6,9	
San.ür.ende.değ. (%) (Arındırılmış endekse göre)	2015	-2,0	0,9	4,6	3,8	2,4	4,6	0,0	6,9	1,5	4,2	3,5	4,6
	2016	5,8	5,8	2,6	0,9	5,5	1,3	-4,2	2,0	-2,9	2,2	2,5	1,6
	2017	2,6	1,0	2,6	6,7	3,5	3,6	14,5	5,3	10,4	7,4	7,0	
Protestolu senet (Milyon ₺)	2015	794,7	712,8	680,5	714,5	664,8	757,9	984,6	776,8	914,8	902,0	947,0	1.230,3
	2016	942,0	739,9	815,5	881,7	883,5	916,2	1.247,6	995,0	1.096,9	1.032,6	1.134,6	1.602,6
	2017	1.297,8	906,9	892,2	1.033,9	926,2	929,9	1.093,3	1.019,1	1.135,7	1.239,4	1.056,2	
Dış borç öde. (Milyon $)	2015	915	492	3.566	929	475	356	761	434	903	557	329	589
	2016	1.287	491	2.146	675	568	415	576	449	2.712	585	498	581
	2017	701	2.092	691	744	679	419	2.813	536	1.284	795	694	1.365

GSYH (% değişim) (2009 bazlı yeni seriye göre)

	2017	2016	2015	2014
Birinci çeyrek	5,3	4,8	3,6	8,7
İkinci çeyrek	5,4	4,9	7,2	2,9
Üçüncü çeyrek	11,1	-0,8	5,8	3,7
Dördüncü çeyrek		4,2	7,5	5,9
Yıllık		3,2	6,1	5,2

Fiyatlar (% değişim)

TÜFE	2017	2016
.Aralık	0,69	1,64
.Yıllık	11,92	8,53
.Yıllık ortalama	11,14	7,78

Yİ-ÜFE	2017	2016
.Aralık	1,37	2,98
.Yıllık	15,47	9,94
.Yıllık ortalama	15,82	4,30

Dış Ticaret (Milyon $)

	2017	2016	Değ.(%)
Kasım			
. İhracat	14.217	12.787	11,18
. İthalat	20.537	16.935	21,27
. Açık	-6.320	-4.148	52,36
.İhracat/ithalat (%)	69,2	75,5	
Ocak-Kasım			
. İhracat	143.213	129.749	10,38
. İthalat	210.704	180.208	16,92
. Açık	-67.491	-50.459	33,75
.İhracat/ithalat (%)	68,0	72,0	
Yıllık (Kasım itibarıyla)			
. İhracat	155.994	141.500	10,24
. İthalat	229.114	198.201	15,60
. Açık	-73.120	-56.701	28,96
.İhracat/ithalat (%)	68,1	71,4	

Cari İşlemler Dengesi (Milyon $) (Ocak-Kasım)

	2017	2016	Değ.(%)
Cari işlemler dengesi	-39.393	-28.652	37,5
Döviz geliri	199.032	177.878	11,9
. İhracat	151.672	136.703	11,0
. Seyahat	21.402	17.771	20,4
. Faiz	2.064	1.856	11,2
. Diğer	23.894	21.548	10,9
Döviz gideri	238.425	206.530	15,4
. İthalat	202.716	173.301	17,0
. Seyahat	4.303	4.511	-4,6
. Faiz	5.489	4.923	11,5
. Diğer	25.917	23.795	8,9
Cari işlemler dengesi (Milyon $ Kasım itibariyle yıllık)	-43.752	-33.704	29,8

Merkez Bankası Döviz Rezervi (Milyon $)

	05/01/18	06/01/17	Değişim (%)
TOPLAM	111.455	110.985	0,42
.Döviz rezervi	87.466	96.934	-9,77
.Altın	23.989	14.051	70,73

Reel Kur Endeksi (2003=100) (TÜFE'ye göre)

Aralık 10	120,06	Aralık 14	105,19
Aralık 11	103,51	Aralık 15	97,94
Aralık 12	111,09	Aralık 16	92,13
Aralık 13	101,02	Aralık 17	84,70

Merkezi Yönetim Bütçesi (Milyon ₺) (Ocak-Aralık)

	2017	2016	Değ.(%)
. Gelir	630.349	554.140	7,92
. Harcama	677.722	584.071	22,30
. Denge	-47.373	-29.931	58,27
. Faiz dışı denge	9.339	20.315	-54,03

İç Borç Stoku (Milyar ₺)

	2017	2016	Değ.(%)
.Kasım	534,5	468,2	14,16

Yurtiçindekilerin Toplam ₺ Mevduatı (Bin ₺)

	05/01/18	06/01/17	Değ. (%)
Toplam	859.287.959	774.719.270	10,92
. Vadesiz	158.489.726	142.733.003	11,04
. Vadeli	700.798.233	631.986.267	10,89

Yurtiçi Yerleşiklere Ait DTH (Milyon $)

	05/01/18	06/01/17	Değ. (%)
. Toplam	154.759	133.864	15,61
. ABD Doları	99.101	81.524	21,56
. Euro (Dolar karşılığı)	48.045	46.108	4,20
. Diğer dövizler (dolar karşılığı)	2.567	2.635	-2,58
. Kıymetli madenler depo hesapları (dolar karşılığı)	5.046	3.597	40,28

Mevduatın Vade Dağılımı (Bin ₺)

	29/12/17	30/12/16	Değ. (%)
a- ₺ mevduat	905.924.148	808.721.032	12,02
. Vadesiz ve yedi gün ihbarlı	180.813.866	159.921.552	13,06
. Bir ay vadeli	132.580.645	121.829.955	8,82
. Üç ay vadeli	515.782.765	461.135.561	11,85
. Altı ay vadeli	35.525.724	32.729.313	8,54
. Bir yıla kadar ve daha uzun vadeli	41.221.148	33.104.651	24,52
b-Yabancı para mevduat	749.719.587	615.541.164	21,80
. Vadesiz ve yedi gün ihbarlı	159.114.437	126.770.540	25,51
. Bir ay vadeli	90.442.060	75.700.167	19,47
. Üç ay vadeli	364.171.744	300.125.252	21,34
. Altı ay vadeli	33.524.327	32.959.068	1,72
. Bir yıla kadar ve daha uzun vadeli	102.467.020	79.986.137	28,11

Mevduat Bankaları Kredileri (Bin ₺)

	05/01/18	06/01/17	Değ. (%)
Toplam	1.761.627.424	1.482.894.137	18,80
Yurtiçi krediler	1.742.357.525	1.468.445.918	18,65
.₺ krediler	1.267.656.667	1.018.274.271	24,49
.Yabancı para krediler	474.700.858	450.171.647	5,45
Yurtdışı krediler	19.269.899	14.448.219	33,37

Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları (Bin ₺)

	05/01/18	06/01/17	Değ.(%)
Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları	494.687.542	422.006.066	17,22
. Tüketici kredileri	380.713.897	322.768.393	17,95
Konut	178.421.700	152.745.503	16,81
Taşıt	6.239.863	5.997.657	4,04
Diğer	196.052.334	164.025.233	19,53
.Kredi kartları	113.973.645	99.237.673	14,85
Tasfiye olunacak			
. Tüketici kredileri	10.767.070	11.445.429	-5,93
. Kredi kartları	7.165.813	7.949.786	-9,86

Repo Hacmi (Bin ₺)

	12/01/18	12/01/17	Değ. (%)
. Müşterilerle yapılan	1.617.900	1.461.821	10,68
. Mali kuruluşlar arasında yapılan	7.661.052	60.415.580	-87,32

Ağırlıklı Ortalama Mevduat Faiz Oranları (Kasım 2017)

TL mevduata uygulanan faiz (%)		ABD Doları mevduata uygulanan faiz (%)		Euro mevduata uygulanan faiz (%)	
. Bir aya kadar vadeli	11,49	. Bir aya kadar vadeli	2,22	. Bir aya kadar vadeli	0,98
. Üç aya kadar vadeli	13,15	. Üç aya kadar vadeli	3,27	. Üç aya kadar vadeli	1,43
. Altı aya kadar vadeli	13,25	. Altı aya kadar vadeli	3,26	. Altı aya kadar vadeli	1,51
. Bir yıla kadar vadeli	13,53	. Bir yıla kadar vadeli	3,05	. Bir yıla kadar vadeli	1,56

Para Arzı (Bin ₺)

	05/01/18	06/01/17	Değ. (%)
M1	421.905.948	361.194.302	16,81
DOLAŞIMDAKİ PARA	**118.456.012**	**113.022.692**	**4,81**
Dolaşıma Çıkan Banknot + Madeni Para	130.342.441	124.404.779	4,77
Banka Kasaları (-)	11.886.429	11.382.087	4,43
VADESİZ MEVDUAT (TL)	**159.352.156**	**145.615.845**	**9,43**
Mevduat Bankaları	147.067.451	133.822.192	9,90
Katılım Bankaları	12.275.726	11.779.476	4,21
TCMB	8.979	14.177	-36,67
VADESİZ MEVDUAT (YP)	**144.097.780**	**102.555.765**	**40,51**
Mevduat Bankaları	130.611.218	94.306.181	38,50
Katılım Bankaları	13.480.564	8.243.033	63,54
TCMB	5.998	6.551	-8,44
M2	1.605.009.631	1.405.512.428	14,19
VADELİ MEVDUAT (TL)	**709.395.648**	**641.763.920**	**10,54**
Mevduat Bankaları	669.023.262	607.485.241	10,13
Katılım Bankaları	40.372.386	34.278.679	17,78
TCMB	-	-	
VADELİ MEVDUAT (YP)	**473.708.035**	**402.554.206**	**17,68**
Mevduat Bankaları	445.201.154	382.173.240	16,49
Katılım Bankaları	28.506.881	20.380.966	39,87
TCMB	-	-	
M3	1.657.069.257	1.449.951.878	14,28
REPO	**5.889.208**	**6.502.521**	**-9,43**
PARA PİYASASI FONLARI (B TİPİ LİKİT FONLAR)	13.950.783	12.858.951	8,49
İHRAÇ EDİLEN MENKUL DEĞERLER	32.219.635	25.077.978	28,48

İşsizlik Verileri (Ekim 2017 itibarıyla)

	Toplam	Erkek	Kadın
. 15 ve daha yukarı yaşta nüfus (Bin kişi)	60.148	29.785	30.364
. İşgücü (Bin kişi)	31.932	21.550	10.381
...İstihdam (Bin kişi)	28.645	19.716	8.928
...İşsiz (Bin kişi)	3.287	1.834	1.453
. İşsizlik oranı (%)	10,3	8,5	14,0
. Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,3	9,7	18,4
. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	19,3	15,9	15,4

Tüketici Güven Endeksi*

	Aralık 17	Kasım 17	Değ.(%)
Tüketici Güven Endeksi	65,1	65,2	-0,2
.Hanenin maddi durum beklentisi	84,8	84,6	0,2
.Genel ekonomik durum beklentisi	87,5	87,1	0,5
.İşsiz sayısı beklentisi (**)	70,6	70,9	-0,4
.Tasarruf etme ihtimali	17,5	18,0	-2,8

(*)Beklentiler gelecek 12 aylık dönem için sorgulanıyor.
(**)Söz konusu endeksin artması, işsiz sayısı beklentisinde azalışı, azalması ise işsiz sayısı beklentisinde artışı gösteriyor.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)

	2017	2016
.Aralık	79,0	78,1

Sanayi Üretimi Değişimi (%)

	Kasım 2017	Kasım 2016
.Arındırılmamış endekse göre (yıllık)	6,9	4,7
.Takvim etkisinden arındırılmış endekse göre (yıllık)	7,0	2,5
.Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endekse göre (bir önceki aya göre)	0,3	0,1

Yatırım Teşvikleri Belgeleri (Milyon ₺) (Ocak-Aralık)

	2017	2016	Değ.(%)
.Enerji	101.522	25.508	298,0
.Hizmetler	32.914	43.561	-24,4
.İmalat	41.302	25.270	63,4
.Madencilik	2.161	3.760	-42,5
Toplam	177.899	98.099	81,3

Şirket Kuruluşları (Ocak-Kasım)

	2017	2016	Değ. (%)
. Kurulan	66.950	58.891	13,68
. Kapanan	11.502	9.305	23,61

İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzin Belgesi

Daire sayısı (Ocak-Eylül)	2017	2016	Değ.(%)
. Ruhsat	1.106.389	704.796	56,98
. Yapı kullanma izin belgesi	568.162	509.059	11,61

Protestolu Senetler (Ocak-Kasım)

	2017	2016	Değ.(%)
. Adet	862.411	926.981	-6,97
. Tutar (Bin TL)	11.530.468	10.685.492	7,91

Turist Sayısı

	2017	2016	Değ.(%)
Ocak-Kasım	30.706.245	24.050.056	27,68

Dış Borç Anapara ve Faiz Ödemesi (Milyon $) (Ocak-Aralık)

	2017	2016	Değ.(%)
Toplam	12.815	10.982	16,69
. Kamu	12.690	10.612	19,57
. Merkez Bankası	125	370	-66,12

DIŞ BORÇ STOKU (Milyon $)

	2017 3.Ç.	2017 2.Ç.	2017 1.Ç.	2016	2015
Türkiye brüt dış borç stoku (toplam)	437.996	433.109	412.700	405.135	396.412
Kısa vadeli	110.466	108.953	102.289	98.049	101.877
Uzun vadeli	327.530	324.156	310.411	307.086	294.535
Kamu sektörü (toplam)	129.438	129.393	123.083	119.847	113.145
Kısa vadeli	17.177	17.291	16.515	16.279	14.550
Uzun vadeli	112.261	112.102	106.568	103.568	98.595
TCMB (toplam)	704	806	809	821	1.327
Kısa vadeli	97	109	108	110	176
Uzun vadeli	607	697	701	711	1.151
Özel sektör (toplam)	307.855	302.909	288.808	284.467	281.940
Kısa vadeli	93.192	91.553	85.666	81.660	87.151
Uzun vadeli	214.663	211.356	203.142	202.807	194.789
ÖNCEKİ DÖNEME GÖRE FARK (Milyon Dolar)					
Türkiye brüt dış borç stoku (toplam)	4.888	20.409	7.565	8.723	-5.533
Kısa vadeli	1.513	6.664	4.240	-3.828	-29.688
Uzun vadeli	3.375	13.745	3.325	12.551	24.155
Kamu sektörü (toplam)	44	6.311	3.235	6.702	-4.542
Kısa vadeli	-114	776	236	1.729	-3.316
Uzun vadeli	158	5.535	2.999	4.973	-1.226
TCMB (toplam)	-102	-3	-12	-506	-1.156
Kısa vadeli	-12	1	-2	-66	-166
Uzun vadeli	-90	-4	-10	-440	-990
Özel sektör (toplam)	4.945	14.101	4.341	2.527	165
Kısa vadeli	1.639	5.887	4.006	-5.491	-26.206
Uzun vadeli	3.306	8.214	335	8.018	26.371
ÖNCEKİ DÖNEME GÖRE DEĞİŞİM (Yüzde)					
Türkiye brüt dış borç stoku (toplam)	1,13	4,95	1,87	2,20	-1,38
Kısa vadeli	1,39	6,51	4,32	-3,76	-22,57
Uzun vadeli	1,04	4,43	1,08	4,26	8,93
Kamu sektörü (toplam)	0,03	5,13	2,70	5,92	-3,86
Kısa vadeli	-0,66	4,70	1,45	11,88	-18,56
Uzun vadeli	0,14	5,19	2,90	5,04	-1,23
TCMB (toplam)	-12,65	-0,35	-1,45	-38,14	-46,56
Kısa vadeli	-11,01	0,93	-1,82	-37,50	-48,54
Uzun vadeli	-12,91	-0,54	-1,39	-38,24	-46,24
Özel sektör (toplam)	1,63	4,88	1,53	0,90	0,06
Kısa vadeli	1,79	6,87	4,91	-6,30	-23,12
Uzun vadeli	1,56	4,04	0,17	4,12	15,66